

Fylkesmannen
i Oslo og Akershus

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Vergemålsavdelingen

Tordenskiolds gate 12
Postboks 8111 Dep, 0032 OSLO
Telefon 22 00 35 00
fmoapostmottak@fylkesmannen.no
www.fmoa.no
Organisasjonsnummer NO 974 761 319

Deres ref.:
Deres dato: 05.12.2016
Vår ref.: 2017/19847-2 FM-V
Saksbehandler: Eldbjørg Sande
Direktetelefon: 22 00 35 80

Dato: 14.06.2017

Høring - NOU 2016:24 ny straffeprosesslov

Det vises til ovennevnte høring, med utsatt frist for undertegnede til å inngi høringssvar til 15. juni 2017.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus ved Vergemålsavdelingen har følgende kommentarer til lovforslaget.

Innledningsvis vil vi påpeke at vi legger til grunn at forslaget til ny straffeprosesslov blir sett i sammenheng med Høringsnotat fra Justis- og beredskapsdepartementet, ved Lovavdelingen oktober 2016 (Snr. 16/270), endringer i vergemålsloven mv. – taushetsplikt og bevisføring fra oppnevnte verger. Her foreslås det blant annet lovfesting av en hovedregel om bevisforbud for oppnevnte verger. Det vises i denne sammenheng også til vårt høringssvar datert 15. januar 2017.

Fylkesmannen er lokal vergemålsmyndighet, og har i den forbindelse mellom annet ansvar for å ivareta rettighetene til mindreårige og sårbare voksne, i spørsmål knyttet til vergemål. Våre kommentarer nedenfor er derfor begrenset til spørsmål som omhandler ivaretakelse av de prosessuelle rettigheter til personer som helt eller delvis er i behov av verge for å ivareta disse rettighetene.

Generelt vil vi påpeke at lovens brukervennlighet for mindreårige og sårbare voksne, med hensyn til å få oversikt over sine rettigheter i ulike roller i straffesaksprosessen, ville vært bedre dersom bestemmelser som vedrører disse gruppene ble samlet ett sted. Eventuelt at det vurderes å gis en bestemmelse som oppsummerer og henviser til de aktuelle bestemmelsene i andre kapitler. Det vises til at bestemmelser som angir rettigheter og plikter i forbindelse med straffesaker vil være av stor betydning for de som berøres, og det bør derfor tas hensyn til muligheten for å skaffe oversikt også sikres for berørte som ikke har samme forutsetninger som voksne, habile personer.

Ad lovutkastet § 3-3 Utøvelse av partsrettigheter for personer under 18 år og andre under vergemål. Fylkesmannen har ingen bemerkning til forslaget i 1. ledd, som regulerer mistenktes stilling i tilfeller der han eller hun allerede har verge.

For mistenkte som ikke har oppnevnt verge, men som ikke er i stand til å ivareta sine interesser, fremgår det av 2. ledd at det skal oppnevnes verge for straffeforfølgningen. Vi legger til grunn at

oppnevning, som ellers, skal følge vergemålslovens¹ regler, dog med unntak av hvilke tilstandsdiagnoser som omfattes. Dette siste kommer jeg tilbake til nedenfor. At vergemålslovens øvrige krav til etablering av vergemål antas å måtte følges innebærer blant annet et krav til samtykke fra vedkommende selv, dersom han eller hun er samtykkekompetent, jf. vergemålsloven § 20 andre ledd. Det vises i denne sammenheng til at forslaget benytter ordlyden «skal det oppnevnes verge», dette kan skape tvil om hvorvidt de vanlige kravene om frivillighet med hensyn til etablering av vergemål skal gjelde eller ikke. Dersom forslaget mener å avvike fra vergemålslovens regler på dette eller andre punkt, bør dette klart fremgå.

Videre er det henvist til at verge skal oppnevnes dersom vedkommende ikke er i stand til å ivareta sine interesser av grunner som nevnt i forslaget § 3-3 første ledd. Her henvises det igjen til straffeloven § 20 første ledd bokstav b til d, eller tilfeller der mistenkte av andre grunner ikke er i stand til å ivareta sine interesser. Av bestemmelsen i straffeloven fremgår det at tilfellene som omfattes er der mistenkte er psykotisk, psykisk utviklingshemmet i høy grad eller har en sterk bevissthetsforstyrrelse. Med hensyn til hvilke andre grunner som kan tilsi at det anses å være behov for oppnevning av verge er det i utkastets merknader² vist til formuleringen om at vedkommende ikke skal være «i stand til å vareta sine interesser», skal forstås nokså snevert. Det uttales videre at dette er reflektert ved at loven angir tilstander som nevnt i straffeloven første ledd bokstav b til d som typetilfeller. Fylkesmannen er av den oppfatning at forslaget formulering kan innebære at enkelte personer som ikke er i stand til å ivareta egne partsrettigheter i straffesaken ikke får oppnevnt verge. Det vises i denne sammenheng blant annet til at personer med mild eller moderat psykisk utviklingshemming, samt personer med demens etter omstendighetene kan ha store vansker med å forstå og ta stilling til de beslutninger som kreves i en slik prosess. Etter vårt syn bør det, av rettssikkerhetshensyn, vurderes at kriteriene legges nærmere opp til de tilstandsdiagnoser som følger av vergemålsloven § 20 første ledd.

Det vises videre til forslaget § 3-3 tredje ledd, samt kommentarene til forslaget § 4-4 om utøvelsen av rettigheter der fornærmede eller vitner er under 18 år eller under vergemål. I forslaget § 3-3 tredje ledd reguleres det i hvilke tilfeller fylkesmannen skal oppnevne midlertidig verge, dette er angitt å omfatte tilfeller der vergen ikke kan eller vil ivareta den mistenktes interesser. Det bemerkes i denne sammenheng at vilkåret her avviker fra vergemålsloven § 16 andre punktum hva gjelder mindreårige, samt vergemålsloven § 27 for oppnevnte verger (for voksne). At en foreldreverge eller oppnevnt verge ikke vil ivareta rettigheter som ligger til vergerollen er etter vergemålslovens system ikke i seg selv nok til å oppnevne midlertidig verge. Det bes derfor presisert uttrykkelig dersom oppnevning av midlertidig verge her ikke skal følge vergemålslovens krav.

Tilsvarende kommentar kan knyttes til merknaden til forslaget § 4-4³, der det uttales følgende: *Vergemålsloven regulerer det nærmere forholdet mellom rettighetshaver og vergen. Vergen utøver rettighetene for en fornærmet eller etterlatt som oppfyller vilkårene for vergemål. Ved uenighet mellom verger for en person som er under 18 år, skal det oppnevnes midlertidig verge (setteverge), jf. vergemålsloven § 27.* Det bemerkes at oppnevning av midlertidig verge for mindreårige reguleres av vergemålsloven § 16, § 27 omhandler oppnevnte verger. Videre er ikke uenighet mellom vergene (foreldrene) etter vergemålsloven § 16 et tilstrekkelig grunnlag for å oppnevne midlertidig verge. Dersom det er tilsiktet at det i forbindelse med utøvelse av

¹ Lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål

² Kap. 30 side 551 høyre spalte

³ Kap. 30 side 558 venstre spalte

rettighetene for mindreårige etter forslaget § 4-4 skal avvike fra vergemålsloven på dette punkt, bør dette fremgå tydelig.

Med hilsen

Eldbjørg Sande
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent.

